

DEMÀ
Josep Ramoneda

Salvador Cardús

Sense populismes

Els excessos en l'ús de les paraules, sobretot quan s'empren com a armes llancívols, enterboleixen el pensament i ofeguen l'anàlisi de la realitat. És el que ara mateix està passant amb el terme *populisme*, utilitzat ara i adés per menystenir l'adversari.

ÉS EL QUE PASSA amb altres termes, com *racista*, que acaben pintant l'enemic com un “altre” genèric, sense matisacions. Per acabar-ho d'emboïllar, l'activisme en contra d'aquesta xacra, per estendre la seva lluita, ha trobat la manera de fer sentir culpable tothom posant en circulació eslògans del tipus “Tots som racistes”. Un gran error, segons el meu criteri, perquè desdibuixa la gravetat dels que sí que en són i, sobretot, tenen comportaments racistes. En el cas del terme *populisme*, ara mateix està servint per descriure –i, en el fons, atacar– grups i moviments polítics que estan subvertint els mapes polítics d'arreu del món, i particularment els de les societats democràtiques occidentals. Però, què és el populisme?

JOHN B. JUDIS, en el text *The populist explosion* –de moment n'he pogut llegir un bon extracte publicat per *The Guardian* a mig octubre passat amb el títol “*Us vs. Them*”–, en un intent de posar una mica d'ordre al debat, ha recorregut a una definició de l'historiador Michael Kazin que em sembla molt pertinent. El populisme seria una manera de referir-se als moviments que, primer, consideren la gent del carrer com una noble agrupació al marge de les classes socials; segon, qualifiquen les seves elits com a adversaris perversament interessats i antidemocràtics, i, sobretot, busquen mobilitzar els primers contra els segons.

SEGONS AQUESTA APROXIMACIÓ, hi hauria populisme de dretes i d'esquerres. És a dir, segons l'autor, tant ho serien Donald Trump com Bernie Sanders. I, dit pel mateix Judis, tant Marine Le Pen com Pablo Iglesias. I com que ni *poble* ni *elit* –o *casta*, en versió local– no descriuen cap grup en concret, el que finalment defineix el populisme és la voluntat d'enfrontar “els de dalt” –dolents per naturalesa– amb “els de baix” –moralment superiors per definició–. Un conflicte que, en el cas del populisme de dretes, a més, hi afegiria un tercer grup encara “més ensota”, que també caldria combatre: els forasters, els negres, els musulmans o qualsevol altra minoria “invasora”.

JOERG CARSTENSEN / EFE

.....
No m'agradaria
un país construït
sobre la
dialèctica
“el poble contra
l'establishment”

CREC QUE SERIA BO que si volem analitzar i comprendre la realitat social, i molt en concret la política, més que no pas llançar-nos paraules pel cap filem més prim amb el terme *populisme*, amb les seves causes i, sobretot, amb les seves conseqüències. Per exemple, és convenient saber que el populisme és un discurs propi de l'oposició que entra en crisi quan arriba al govern. La confrontació baix-dalt no és fàcil de mantenir, tot i que s'exagerin les gesticulacions per fer creure que, tot i ser “a dalt”, encara se les poden tenir amb els de més amunt, que serien “realment” els de dalt. Ja veureu en Trump!

EN EL CAS DE CATALUNYA, l'independentisme –que a vegades també té tics populistes– es pot sentir temptat de buscar en el populisme d'esquerres els vots que necessita per guanyar un referèndum. No serà fàcil perquè, ara com ara, a causa de la seva transversalitat, els populistes veuen l'independentisme ple “dels de dalt”. Però si s'hi acabés trobant complicitat, ¿quin seria el preu que s'hauria de pagar? No cal que digui que vull un país independent, però també el vull sense populismes, i no pas que en sigui deutor. És a dir, no m'agradaria un país construït sobre la dialèctica populista “el poble contra l'establishment”, entre altres coses perquè un estat independent necessitarà, també, construir un establishment al més decent possible, i un poble com més crític i articulador millor. I sense superioritats morals.